גמרא

למדנו במשנה שלרבי עקיבא לומדים שיהיה נזיר מגלח על מגע רביעית דם החמור שהוא מטמא באוהל, בקל וחומר ממה שנזיר מגלח על מגע עצם כשעורה הקל שאינו מטמא באהל, ועל זה אמרו לו שאין לומדים זה מזה כיון שאין לומדים קל וחומר מהלכה למשה מסיני.

הגמרא מסתפקת בפירוש המשנה: **אִיבַּעְיָא** לְהוּ, האם מה שהנזיר מגלח על מגע **עֶצֶם כְּשַׂעוֹרָה** הוא הנלמד מֵהֲלָכָה למשה מסיני, **וּרְבִיעִית דָּם** למד רבי עקיבא מעצם כשעורה בקל וָחוֹמֶר, וְאמרו לו **שַׁיֵּין דָּנִין** דין זה ברביעית דם בְּקַל וָחוֹמֶר מִדִּין שהוא הֲלָכָה למשה מסיני. **אוֹ דִּלְמָא**, הדין **שִׁרְבִיעִית דָּם** מטמאת לכל השוהה עמה באהל אחד הוא הנלמד מֵהֲלָכָה למשה מסיני, **וּמֵעֶצֶם כְּשַׂעוֹרָה** למד רבי עקיבא קַל וָחוֹמֶר לרביעית דם כיון שהיא חמורה שמטמאה באהל, **וְאֵין דָּנִין** קַל וָחוֹמֶר מֵהֲלָכָה, דהיינו שאין ללמוד על ידי החומרה הנלמדת מהלכה?

הגמרא פושטת ספק זה מדברי הברייתא: **תָּא שְׁמַע**, דין זה שנזיר מגלח על מגע **עֶצֶם כְּשַׂעוֹרָה** הֲלָכָה הוא למשה מסיני, **וּמהלכה** זו למד רבי עקיבא שהנזיר מגלח אף על מגע **רְבִיעִית דָּם** בְּקַל וָחוֹמֶר, וְאמרו לו שֵׁאֵין דָּנִין קַל וָחוֹמֶר מֵהֲלָכָה.

הדרן עלך כהן גדול

משנה

שנינו בפרקים הקודמים שנזיר שנטמא במת נסתרת נזירותו, ומונה שבעה ימים ומזה ביום השלישי וביום השביעי ונטהר מטומאתו, וטובל ביום השביעי ומגלח, ולמחרת מביא קרבן על טומאתו, ומונה נזירות מחדש, ובסופה מביא קרבן של נזירות טהרה, וחוזר ומגלח ומותר ביין. משנתינו דנה כיצד ינהגו נזירים בתגלחת ובקרבנות, כשיש ספק אם נטמאו.

שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶן אדם **אֶחָד, רָאִיתִי** את **אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא** טומאת מת, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם** הוא, נאמן להחזיקם בספק טמאים וממתינים עד גמר ימי נזירותם, **וּמְגַלְּחִין** שניהם את ראשם, **וּמְבִיאִין** בשותפות **קָרְבַּן טוּמְאָה** שמביא נזיר טמא כשנטהר מטומאתו, דהיינו חטאת העוף ועולת העוף וכבש לאשם, וְכן מביאין **קָרְבַּן טָהֳרָה** שחייב בו נזיר שמשלים נזירותו בטהרה, דהיינו כבש לעולה וכבשה לחטאת ואיל לשלמים, ומתנים ביניהם **וְאוֹמֵר** כל אחד לחבירו, **אִם אֲנִי הוּא** זה **שֶׁהָיִיתִי טָמֵא** ואתה הטהור, הרי **קָרְבַּן הַטּוּמְאָה שֶׁלִּי** ויקרב על שמי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הוא **שֶׁלְּךָ** ויקרב על שמך, **וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר** ואתה הוא זה שנטמאת, **קָרְבַּן הַטּוּמְאָה שֶׁלִּי** ויקרב על שמי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הוא **שֶׁלְּךָ** ויקרב על שמך.

גמרא

קָתָנֵי – שנינו במשנתינו, **שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶם** אחד, **רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם**, הרי הם בחזקת ספק טומאה. מקשה הגמרא: **וְאַמַּאי** הם בחזקת ספק טומאה, הרי **כָּל סָפֵק טוּמְאָה שנולד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, מֻחֱזָק** – מהיכן לומדים שמספק הוא טמא, **מִפּוֹטָה** שנסתרה והתייחדה עם אחר, ואם כן דינו כסוטה, **מָה פּוֹטָה** לא היו שם בעת הסתירה אלא **בּוֹעֵל וְנִבְעָלָת** שהם שנים, **אַף כָּל סָפֵק טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שטמא, הוא דווקא **בְּגוֹן דְּאִיבָּא בֵּי תְרֵי** – כשיש שני אנשים באותה רשות בזמן שנולד הספק. **אֲבָל הָכָא** – כאן במשנתינו, הרי יש את **שְׁנֵי הַנְּזִירִים, וְגַם** את **הַאי דְּקָאֵי נַבֵּיהוֹן** – אותו אדם שראה שאחד מהם נטמא שעמד על ידם, וממילא **הָא תְּלָתָא** – נמצא שישנם יחד שלושה אנשים, ובאופן זה **הָוֶה לֵיהּ** – נחשב הספק שלפנינו **סָפֵק טוּמְאָה שנולד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכָל סָפֵק טוּמְאָה הנולד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סָפֵיקוֹ טָהוֹר**. ומדוע שנינו במשנה ששני הנזירים הללו בחזקת ספק טומאה.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא**, המשנה מדברת **בְּאוֹמֵר** אותו שלישי, **רָאִיתִי טוּמְאָה שֶׁנִּזְרְקָה בֵּינֵיכֶם** ונגעה באחד מכם, ואיני יודע במי נגעה, ולא מדובר שעמד עמהם, וכיון שעמד זה מרחוק הרי כאן שנים, והוא ככל ספק טומאה ברשות היחיד, שספיקו טמא.

רב אשי מביא ראיה לתירוץ זה: **אָמַר רַב אַשִׁי, הֵיכָא נָמֵי** – גם מלשון המשנה מדויק כתירוץ זה שמדובר כשעמד מרחוק,

---

אגרות קודש

ב"ה, י"ד מ"ח, תש"כ

ברוקלין.

שלום וברכה!

... מוסג"פ המכתבים שהמציאם לי לקריאה... בגוף השקו"ט של מכתבים המצורפים, מוסגר בקשר לזה גם קטע מכ"ע היו"ל בדענוער, ולכאורה כל הנ"ל מחפשים **בדוקא** דרכים חדשים, והנה מובן וגם פשוט שאם זהו דרכים חדשים למטרה הישנה, הנה מקום לדון ולעיין האם נכון הדבר, אף שאמרו חז"ל כל הדרכים בחזקת וכו' אבל באם ח"ו [וע"פ השמועה יש מקום לחשש זה], מחפשים גם "מטרות" חדשות בדוקא או - בנוסח אחר, דת חדשה, הרי מעיקרא דדינא יש פירכא, ולכאורה הדרך סו"ס הוא ע"י הדגשת פסק דין המשנה, אשר המעשה - המקובל - הוא העיקר והקדמת נעשה לנשמע הי' תנאי **מוכרח** לקבלת התורה, ולא רק בימים ההם אלא בכל יום ויום, אלא שעתה הדבר בנקל יותר הרבה, לאחרי הנסיון של כמה אלפי שנה, שהראה הנצחיות של התורה והמצוה, והרי בעניני תורה ומצות אין מקום למסחר, ז.א. שיוותרו באופן פרינציפיוני על חלק מהם ובלבד שיקבלו על עצמם חלק השני, כי אף

המשך בעמוד הבא

משום דְּקָתָנֵי ׳וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶם׳, ומשמע שלא נודע לו מעולם מי נטמא, ולא עמד שם שאם היה שם ושכח לא היה לו לומר ׳ואיני יודע׳ אלא ׳ושכחתי׳. שְׁמַע מִינָּהּ שאכן מדובר כשעמד מרחוק:

שנינו במשנה: שני נזירים שאמר להן אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם, מְנַזְּחִין וּמְבִיאִין קרבן טהרה וקרבן טומאה. ולמדנו מזה שעליהם לגלח ולמנות נזירות נוספת ושוב לגלח:

הגמרא מקשה על התגלחת השניה המוטלת עליהם מחמת הספק: וְאַמַּאי – מדוע מותרים הם בתגלחת שניה, הֵילְמָא לָאו מְטַמְּאִין אינון, כלומר, כל אחד מהם בספק שמא לא נטמא, ואם כן כבר יצא ידי חובתו בתגלחת הראשונה, ואיך יגלח עבשיו כדין נזיר דהיינו את כל שערות ראשו כולל הפאות, הרי שמא אינו נזיר ואינו מחויב בתגלחת זו, וְקָעֲבִיד הָקָפָה – ועובר בכך על איסור ׳לא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם׳.

מתרצת הגמרא: אָמַר שְׁמוּאֵל, דין המשנה נאמר בְּאִשָּׁה שאינה מוזהרת באיסור הקפת הראש, וְבָקָטָן שהגיע לגיל שתים עשרה שנה, שמכאן ואילך אם יודע לשם מי נדר נדריו קיימים, אבל כיון שלא הגיע לגיל מצוות אינו בכלל האזהרה של ׳לא תקיפו׳.

שואלת הגמרא: וְלוֹקְמָא בְּגָדוֹל – שיעמיד שמואל את דברי המשנה בנזיר גדול, וְמותר הגילוח משום שהַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ לֹא שְׁמָהּ הַקָּפָה, שלא הקפידה התורה אלא על גילוח הפאות בלבד, כלשון הכתוב ׳לא תַקִּפוּ פְּאַת׳, וכאן הוא מגלח את כל שערותיו. וּמַדְּלֹא מוֹקִים לָהּ הָכִי – ממה שלא יישב כן, שְׁמַע מִינָּהּ, קָסָבַר – שסובר שְׁמוּאֵל שגם הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה, ועובר בגילוח בזה על הלאו של ׳לא תקיפו׳.

הגמרא מביאה שיש אומרים שדברי שמואל נאמרו על המשנה לקמן: מַר זוּטְרָא, מַתְנִי לָהּ לָהָא שְׁמַעְתָּא דִּשְׁמוּאֵל – שונה את תירוצו של שמואל שהעמיד באשה וקטן, אֲפֵיקָא, דהיינו על המשנה להלן (נט:), נָזִיר שָׁהָיָה טָמֵא בְּסָפֵק וְמוּחְלָט בְּסָפֵק, אוֹכֵל בָּקָדָשִׁים לְאַחַר שִׁשִּׁים יוֹם, וּמְנַזֵּחַ אַרְבַּע תִּגְלָחוֹת, וגם שם מפני הספק מגלח כמה פעמים, וקשה וְהָא קָעֲבִיד הָקָפָה – והרי עובר בעשייתם על איסור ׳לא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם׳. ועל זה אָמַר שְׁמוּאֵל שדין המשנה הוא בְּאִשָּׁה וּבְקָטָן בן שתים עשרה שנה, שאין בתגלחתם חשש איסור הקפה.

הגמרא מביאה פרטי דינים נוספים בהלכות הקפה: אָמַר רַב הוּנָא, אדם גדול הַמַּקִּיף אֶת הַקָּטָן, חַיָּיב הוא מלקות, שנאמר ׳לא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם׳, ומתיבת ׳פאת׳ משמע שהציווי לא להקיף גם פאה של אחר, ובכלל זה אף לא פאת קטן שאינו בר חיובא. אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרַב הוּנָא, לדבריך שגדול אסור לגלח את הקטן, וְיָדְךָ – וילדיך הקטנים, מַאן מְגַלַּח לְהוֹן – מי מגלח אותם, גילוח הכולל גם את הפאות. אָמַר לֵיהּ רב הונא, אשתי ששמה חוֹבָה היא המגלחת אותם, שאשה אינה מצווה באיסור הקפה.

אמר לו רב אדא, תְּקַבְּרִינוּן חוֹבָה לְבָנֶיהָ – וכי רוצה היא להענש על עון זה בקבורת בניה, שלגבי המקיף לא נאמר חילוק בין איש לאשה, ואף היא אסורה לגלח את מי שנצטוינו שלא לגלח, ומטעם זה סובר רב אדא, שלפי שיטת רב הונא שאסור לאיש להקיף את הקטן, נמצא שעברה אשתו על איסור הקפה. מספרת הגמרא: היה זה כשגגה שיוצאת מלפני השליט, וּבְוִלְּהוּ שְׁנֵי [–כל שנותיו] דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, לָא אִקַּיֵּים לֵיהּ זֶרַע לְרַב הוּנָא – לא נתקיים זרעו של רב הונא, דהיינו שמתו בחייו, שנתקיים ברב הונא את מה שהזהיר רב אדא מפניו, אף שהוא לא נתכוין לקלל.

נמצא שנחלקו רב הונא ורב אדא בשתי הלכות: א. הקפת קטן, לרב הונא חייב ולרב אדא פטור. ב. אשה המקיפה את האיש, לרב אדא חייבת ולרב הונא פטורה. הגמרא מבררת את טעמי מחלוקתם. שואלת הגמרא: מַכְּדֵי – מאחר דתַּרְוַיְיהוּ סְבִירָא שהַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה, שהרי תגלחת בניו הקטנים של רב הונא היתה תגלחת של כל שערות הראש, ועל זה התדיינו כאמור, ואם כן אין לתלות את מחלוקתם בדין הקפת כל הראש, בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי – מה הם סברות מחלוקתם.

מבארת הגמרא: רַב הוּנָא שהתיר לאשתו להקיף את הקטנים סָבַר, לפי שנאמר (ויקרא יט בז) ׳לֹא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית [אֶת] פְּאַת וְקָנֶךָ׳, הרי שהוקשו איסור הקפה ואיסור השחתה אחד לחבירו, ללמדנו, שדווקא כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַשְׁחָתָה – כל מי שמוזהר על ׳וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת וְקָנֶךָ׳, יֵשׁ לוֹ הַקָּפָה – מוזהר גם על ׳לא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם׳, וְהָנֵי נָשֵׁי – ונשים הללו, הוֹאִיל וְלֵיתְנְהוּ בְּהַשְׁחָתָה – אינן מוזהרות על איסור השחתת הזקן, לֵיתְנְהוּ נַמֵּי – לא נאסרו גם בְּהַקָּפָה, ולכן דעתו שאשה מותרת להקיף בין גדול ובין קטן.

וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה סָבַר, ממה שנאמר ׳לא תַקִּפוּ׳, למדנו שֶׁאֶחָד הַמַּקִּיף פאת אחרים, וְאֶחָד הַנִּיקָּף – המניח לאחרים להקיפו, בְּמַשְׁמָע – במשמעות הכתוב, וכל אחד מהם מוזהר על לאו זה, וְאִיתְּתַקַּשׁ [–והוקש] מַקִּיף לְנִיקָּף ללמדנו שכָּל הֵיכָא דְּנִיקָּף מִיחַיַּיב במצוה זו, מַקִּיף נַמֵּי מִיחַיַּיב בה שלא להקיפו. וְהַאי – וזה הַקָּטָן, הוֹאִיל וְהוּא גּוּפֵיהּ – כיון שהוא עצמו לָאו בַּר עוֹנְשִׁין הוּא דְּמִיחַיַּיב – לא הגיע לגיל מצוות בכדי להתחייב במצוה זו, לפיכך מַקִּיף נַמֵּי לֹא מִיחַיַּיב ולא נצטוה שלא להקיפו. ועל כן סובר רב אדא שמותר לאיש להקיף את הקטן, ואסור לאשה להקיף גדול, שהאסור להקיף עצמו אסור גם לאחרים להקיפו. ורב הונא שחולק ומתיר לאשה להקיף את מי שאסור בהקפה, ומאידך אוסר לאיש להקיף הקטן, סובר שאין להקיש מקיף לניקף.

הגמרא מבררת האם נחלקו תנאים בדין הקפת כל הראש: לֵימָא – שמא נאמר שדין הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ האם שמה הקפה, תַּנָּאֵי הִיא – שנוי במחלוקת תנאים. דְּתָנוּ רַבָּנָן, נאמר בתורה בענין תגלחת מצורע (ויקרא יד ט) ׳וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֵת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ׳. מדקדקת הברייתא: ׳רֹאשׁוֹ׳ מַה תַּלְמוּד לוֹמַר – מדוע נזכר בפסוק דין תגלחת הראש באופן נפרד, הרי כבר נאמר ׳וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ׳ ושערות ראשו כלולות בהם. מבארת הברייתא: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט בז) ׳לֹא תַקִּפוּ פְּאַת ראשְׁכֶם׳, ונאסרו כל ישראל בהקפת הראש, שהיא גילוח הפאות,

---

אגרות קודש

ב״ה, י״ד מרחשון, ה׳תשי״ב

ברוקלין, נ.י.

הרה״ח והרה״ג הוו״ח אי״א נו״מ עוסק בצרכי צבור באמונה וכו׳ מהור״י שי׳

שלום וברכה!

לוטה פה מאמר מכ״ק אדמו״ר (מוהרש״ב) נ״ע אשר בטח יעניין אותו.

היות שבעירו יש, ת״ל, הרבה בני ישיבות ובחורי חמד כ״י, בטח ישתמש בהשפעתו הכבירה עליהם לקרבם לרעיון החסידות ולהפיץ המעינות החוצה. ות״ח מראש אם יבשר בשו״ט בזה.

בברכה.

מ. שניאורסאהן